

ריאיון אישי

עם

פרופ' ש"ז פלר

שאלות כלליות על תחום המשפט והאקדמיה המשפטית

נד כמה לדעתך חשוב שיכוננו חוקה במדינת ישראל? ולמה?

חשוב ורצוי שתהיה חוקה. אני בעד השלמת הליך זה, אשר יגן על זכויות חוקתיות נוספות שאינן כתובות במפורש. אמנם, חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ו"פסקת ההגבלה" הכלולה בו הם, יחסית, בבחינת חידוש בחיי המשפט של מדינת ישראל, וככל חידוש חיובי הוא היה עשוי לגרור התלהבות יתרה, אך אין מקום לאבד את האופקים הראויים והמתחייבים, אפילו תוך תמימות מפתה שזה די והותר.

חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו הוא בבחינת ראשית הדרך, והדרך עוד ארוכה עד ליעד הסופי – השלמת חוקי יסוד רבים נוספים שייקראו בכללותם חוקה. כמו למשל חקיקת חוק יסוד שיכלול את כל הצרכים החוקתיים הפליליים.

אולם אני מודע לבעייתיות של חקיקת חוקי יסוד נוספים לאחר הקמת המדינה. במהלך זה המומנט הוא המכריע והחשוב ביותר.

לצערי הזדמנות זו הוחמצה. המצב כיום מאפשר חקיקת חוקי יסוד בשלבים, בדרך מטלטלת וארוכה יותר. זהו המצב המצוי ולא הרצוי בעיניי. אך זהו המצב שאליו נקלענו. יש לכוון חוקה אף אם היא תצא משונה וטובה פחות מאשר הייתה מתקבלת אם היו מכווננים אותה בזמן הקמת המדינה.

ביקורת שיפוטית – האם הכול שפיט?

לעניות דעתי לא הכול שפיט. אי-השפיטות מתבטאת בחלוקת התפקידים הברורה בין הרשויות ובחשיבות העליונה של עקרון הפרדת הרשויות. אמנם בית המשפט מטפל בכל מה שמפנים אליו, אך קיימים נושאים שבהם בית המשפט איננו יכול ואיננו צריך להתערב, וכאשר נושאים אלו מתדפקים על דלתו, צריך הוא לומר שאין ביכולתו לעסוק בסוגיה.

למשל בעניין פוליטי, בעל משמעות כבדה, שעשוי להשפיע על אמון הציבור, נושא זה איננו ראוי להתערבות בית המשפט העליון. אך קיימים מקרים אחרים שבהם לבית המשפט אין מנוס מלהתערב, אף אם מדובר בדרכים דרסטיות של פסילת חוק למשל. ככלל, אפשר לפנות לבית המשפט בכל נושא. לכל אדם מגיעה זכות הגישה לערכאות, אך אין בכך כדי להבטיח שאכן בית המשפט יתערב. עם זאת גם הגישה הקיצונית – שגורסת כי יש לצמצם את המשפט רק לתחומים צרים ביותר שבהם יש מחלוקת קונקרטית – איננה ראויה בעיניי. הרצוי בעיניי הוא להתרחק ככל האפשר מן הקצוות הקיצוניים.

פרשנות תכליתית מול פרשנות מצמצמת – מה עמדתך בנושא?

לעניות דעתי, הפרשנות צריכה להיות כזאת המפרשת את מילות החוק כמשמעות החוק באופן שכל אדם סביר מסוגל להבין את החוק כפי שהוא אין מדובר בהכרח בפרשנות תכליתית.

כאשר מועדפות מטרות ותכליות מעורפלות, כלומר האדם הסביר לא היה מבין אותן, אני חושב שיש לשלול פרשנות שכזו. החוק נחקק לצרכים של זמן חקיקתו, אך הוא משמש את החברה לאורך השנים. כאשר קיימת לקונה או כאשר החוק אינו תואם עוד את מטרות, יש למלא את החסר. אולם מהלך שכזה יכול וחייב להתבצע על ידי חקיקת הכנסת ולא על ידי בית המשפט. כלל ידוע הוא שחוק ניתן לשינוי, לתיקון ואפילו להחלפה. לכן במצבים שבהם החוק אינו תואם את המציאות אין להשתמש בפרשנות החוק אלא להביא לשינויו באמצעות חקיקת הכנסת.

מה דעתך על מספר עורכי הדין ההולך וגדל כיום?

ככלל אני מעודד למידה להשכלה גבוהה. חשוב מאוד שאנשים ירכשו מקצוע, וככל שמדובר במקצוע ששואף להגיע אל הצדק, היושר וחקר האמת – מקצוע המשפטים – אני חושב שזהו דבר מבורך.

חשוב לזכור שהפעולות המשפטיות הן שכיחות ומלוות את האדם בחיי היום-יום, ותודעה לפעולות אלו ולדרכי ההתמודדות אתן היא דבר מבורך וראוי להערכה.

עם זאת ככל שמדובר על השגת רישיון עורך דין יש לנהוג ביד קשה יותר. יש מקום לבחון מחדש את תהליך קבלת הרישיון, החל מתקופת ההתמחות, שלדעתי תקופה של שנה איננה מספיקה כדי לרכוש את כל הכלים והמימוניות בשביל להיות מסוגל לייצג כראוי לקוחות ולהגן על זכויותיהם. כמו כן נודעת חשיבות גבוהה למדי לבדיקת מקום ההתמחות, הרי לא כל עורך דין מסוגל להיות מאמן.

יש גם לשנות את מבחני הלשכה ואת השאלות שבהם, ויש לבחון אם המבחנים משקפים לכאורה את כלל הנושאים שבהם ראוי להיבחן ואף אולי ראוי להקשות בהן.

מה דעתך על היחסים בין האקדמיה לבית המשפט?

האקדמיה צריכה להתייחס לבית המשפט בכבוד ובאותה רמה בית המשפט צריך להתייחס לאקדמיה. זה עניין של יחס אישי שחייב להשתפר. בפן המקצועי, קיימים שופטים אשר מתייחסים לעורכי הדין בזלזול, ולעתים רחוקות קורה שעורך דין איננו מתייחס בכבוד לבית המשפט. אינטגרציה שלילית זו עלולה לסכן את העקרונות הדמוקרטיים של משפט הוגן ומשפט של צדק. כמו כן יחס זה מבזה את המקצוע וגורם ישירות לפיחות ביוקרתו בעיני הציבור.

מה דעתך על העדפתם של אנשי אקדמיה לפרסם מאמרים בחו"ל על נושאים תאורטיים כללים ולא לפרסם בארץ על נושאים "ישראליים"?

אני אינני מכיר את התופעה הזאת, כלומר תופעה זאת איננה בולטת לדעתי בתחום המשפטי.

מה דעתך על שיטת הקידום של האקדמיה בארץ?

כיום קיימת תחושה שכמעט כל אחד יכול להיות מרצה למשפטים. אני חושב שיש מקום לבקר את דרך שיטת הקידום באקדמיה ומנגד לבקר ולתת הערכות למרצים שקיימים בפועל כיום.

לא ידוע לי על גוף שמבקר את המרצה או בוחר אותו ואת התאמתו למקצוע כ"מרצה" ואת רמת האקדמיה.

בעבר, כאשר התחלתי ללמד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, השופט אגרנט היה מגיע לשיעורי ונותן לי הערכה על תפקודי כ"מרצה". חבל שתהליך כזה אינו קיים היום.

מה דעתך על הוועדה למינוי שופטים? איך לדעתך צריך להתבצע מינוי השופטים?

הוועדה למינוי שפיטה פועלת בדרך סבירה. מובן שתמיד יש מקום לשינוי ולהגיע לדרכים טובות יותר. אני עדיין לא נתקלתי בהצעה כזו.

אני חושב שבחירת שופטים צריכה להיות לפי קריטריונים מחמירים מאוד ומיוחדים, שאכן תתקבל התוצאה הטובה למציאת שופט בעל סגולה לעשות דין וצדק.

מינוי שופטים נעשה קודם כול בהליך של הערכה מקצועית של המועמד, ולכן הייתי ממליץ להוסיף נציג מן האקדמיה בתחום המשפטי לוועדה למינוי שופטים. זאת הצעה לשיפור שיכולה להועיל מאוד ולשרת את האינטרסים של המדינה במציאת שופט שאכן מוערך הן בפן האישי והן בפן המקצועי יתר על המידה.

אקטואליה

מה דעתך על השטע שבין דתיים לחילוניים? כיצד אתה צופה את עתיד היחסים בין שתי הקבוצות הללו?

אני לא מבין את הבעיה – אדם חילוני צריך לחיות כפי שהוא רגיל לחיות, ואדם דתי צריך לחיות כפי שהוא חי. כאשר הדתיים לא יכתיבו לחילוניים את אורחות החיים, ייתכן שיימצא פתרון לשטע האמור. למשל אם חילוני רוצה לאכול בשר חזיר הוא רשאי לעשות כך ללא התערבות מצד האדם הדתי.

הדתיים לצערי מנסים להכתיב אורחות חיים לאדם שאינו מאמין ובכך כופים אותם עליו. כשתהיה הכרה מלאה בעובדה שיכולים להתקיים בחברה דמוקרטית גם אנשים שאינם מאמינים – אתאיסטיים – אז יהיה אפשר לדבר על הפריה הדדית בין שתי הקבוצות הללו תוך שמירה על כללי הכבוד הראויים.

יש לזכור כי מדינתנו חייבת להכיר בחופש הדת ובחופש מדת. הנוהג כיום הוא שרק החילוניים מכירים בכך.

מה דעתך על השטע שבין יהודים למיעוט הערבי?

ישראל מוגדרת כיום כמדינה יהודית ודמוקרטית, אך חשוב לזכור שהגדרתה "יהודית" קודמת ל"דמוקרטית", דהיינו החשיבות של ההיבט הלאומי היהודי המרכיב אותה רבה, ולמעשה אפשר לומר כי הוא הבסיס להתקיימותה.

במצב זה כאשר הלאום היהודי הוא הדומיננטי מבחינות רבות, כגון תרבות, מורשת, דת, לשון וכן הלאה, נוצרים חילוקי דעות ואי-הסכמות בולטות בין העם היהודי הדומיננטי לבין המיעוט הערבי. תהליך זה למעשה מתקבל בשל המציאות הנשלטת. אין לקבל את השטע הזה כמובן מאליו ולדעתי יש לפעול כדי לצמצמו.

שאלות מן התחום הפלילי

האם יש הסדרים בתיקון 39 לחוק העונשין¹ שאתה מצטער עליהם?

לא. תיקון 39 הוא תיקון חשוב מאוד מפני שהוא ומסדיר את לב לבם של דיני העונשין – העברה על יסודותיה והאחריות לה. כבר ציינתי בעבר ואציין זאת שוב, כי התיקון למעשה

1 חוק העונשין (תיקון מס' 39) (חלק מקדמי וחלק כללי), התשנ"ד–1994, ס"ח 348.

שולל את הגישה הקזואיסטית ביישום החוק ובפרשנות הוראותיו. בעיניי, התיקון קבע בצורה ברורה מהם רכיבי העברה, קבע את הסייגים, הגדיר את צורות השותפות למיניהן וכדומה.

לכן אינני חושב שיש מה להצטער על כך. אני חושב שההפך הוא הנכון, אני מרוצה מאוד מהתיקון ומהתקדמותו. אך לצערי קיים קהל של משפטנים ושופטים אשר אוהבים ללכת לפי שיטת התקדימים הישנה. אלה הם אנשים שמעריצים את המקריות והקזואיסטיקה. כאלה שמעדיפים לא לדעת על לדעת ולכן קל להם יותר להמשיך בשיטה זו, וזה חבל מאוד. משפטנים ואנשי המקצוע צריכים להכיר את הבסיס בראשונה, ללמוד את המושגיות. קיים קשר הדוק בין הפרקטיקה לבין האקדמיה והתאוריה. התאוריה והמושגיות הן הבסיס שממנו יונק המשפטן. ואלה הן למעשה פרי הפשטת המציאות.

על אף האמור אין אני שולל כי קיימים נושאים רבים שאינם מצויים בתיקון, ודרכם צריכה להימצא מהר ככל האפשר. התיקון טעון השלמה בנושאים כמו למשל דיני העברות שלא זכו לעיגון ראוי.

אגב, הדבר יכול להתבצע ואין שום קושי אובייקטיבי שעומד בדרכנו. הרי לא צריך להמציא את הגלגל. יש לקחת כמה קודקסים, מן האקטואליים ביותר לפי תאריך הקבלה שלהם, כמו למשל: גרמניה, צרפת, אוסטריה ואיטליה, ולבחון כיצד שם מוגדרת העברה. לפני כן יש לברר אם שם העברה מתבצעת באופן שונה מבארץ, כלומר אם שם "גונבים אחרת", "רוצחים אחרת". אם התשובה שלילית, יש לשאול מהו המשותף אשר יגדיר נכונה את העברות הספציפיות.

האם אתה שלם עם המבחן האובייקטיבי (האדם מן היישוב) לרשלנות (סעיף 21 לחוק העונשין)? האם לא היית מעדיף מבחן סובייקטיבי – לפי כישוריו ויכולותיו של העושה הספציפי?

איני חסיד של המבחן האובייקטיבי. כאשר רוצים לבחון אם אדם מסוגל להבין או לא מסוגל להבין דבר, יש צורך במבחן סובייקטיבי. רק כך נוכל לעשות צדק אמיתי עם הנאשם.

האם אתה שלם עם הרחבת אחריותו של שותף לעברה נגרת שביצע שותפו תוך הסתפקות ברשלנות בלבד ומבלי לדרוש אפילו נוכחות במקום העברה? (סעיף 34 לחוק העונשין)

לא הייתי מקנה את האחריות הפלילית לנוכחות במקום העברה כלל וכלל מפני שאני יכול להיות אשם מבלי להיות חלק מהעברה, למשל אם אדם לקח חלק בתכנון של העברה, אפשר לומר כי הוא אשם אף אם לא נכח במקום עצמו או ביצע את המעשה במו ידיו.

מהי עמדתך באשר לשתי המילים "לפי תכליתו" שהוכנסו אל כלל הפרשנות המצמצמת שבסעיף 34 לחוק העונשין?

בעקבות הוספת המילים הללו הועלתה ביקורת הטוענת שקיימת הכרה מלאה ואימוץ כלל הפרשנות התכליתית לתחום המשפט הפלילי. אינני מסכים עם ביקורת זו. דעה זו מטעה את הזולת. המשמעות הטבעית של המושג "לפי תכליתו" היא שיש להעדיף את הפרשנות המקלה יותר, בתנאי שהיא סבירה, מתיישבת עם לשון החוק ואינה מנוגדת לתכליתו. כלומר אין מדובר בפרשנות תכליתית שאינה לפי מילות החוק. אחד מיסודות דיני העונשין החשובים ביותר הוא הצורך שהאיסור הפלילי יהיה ברור ומוכן לכל אדם. על האזרח לדעת על התנהגות שנחשבת לפסולה עובר למעשהו, אף כדי שאפקט האזהרה יהיה יעיל וישיג את מטרתו. ציינתי זאת בעבר ואציין זאת שוב: אין להותיר את החוק עמום ונתון להחלטה שתיעשה בדיעבד באמצעות פרשנות.

המשפט העברי מבדיל בצורה ברורה בין ניסיון לעבור עברה, שאפשר להעניש עליו רק במסגרת הסמכויות המיוחדות הניתנות לבית הדין או למלך להעניש "שלא מן הדין", לבין עברה מושלמת, שיש להעניש עליה מן הדין. כלומר לא ראוי לקבוע לניסיון לעבור עברה עונש דומה לעונש על העברה עצמה – מהי דעתך?

כאן קיימים חילוקי דעות. לדעתי כאשר מדובר בניסיון לבצע עברה, דהיינו כאשר אדם לא הצליח, נכשל או נתפס, אז בוודאי הנטייה של השופט תהא לומר שהעברה לא נעברה, ולכן נטיל עליו עונש מופחת. זהו במישור המעשי הביצועי לאחר קרות המעשה. אך לקבוע מסמרות בחוק שהניסיון למעשה העברה דנן חמור פחות מהביצוע המושלם, זהו אקט שאינו מומלץ מאחר שזה עלול לעודד עבריינים ולתת להם לגיטימציה לעבור עברה, בידעם שהעונש על ניסיון הביצוע חמור פחות.

באנגליה הסתמנה הבחנה בין מקרים שבהם הפגיעה בפועל הייתה שונה שינוי איכותי מן הפגיעה המתוכננת לבין מקרים שבהם הפגיעה בפועל הייתה שונה שינוי כמותי בלבד מן הפגיעה המתוכננת: במקרה הראשון לא השתמשו בתאוריית הכוונה המועברת, ואילו במקרה השני נעשה שימוש בתאוריה זו. האם יש מקום להבחנה זו גם אצלנו?

לא. מנתחים כל מקרה לפי התנאים הספציפיים ומחליטים. אין הלכה קבועה. זהו המצב הרצוי.

האם קיים פסק דין שהרגיז אותך? שמפריע לך באופן מיוחד? שהיית רוצה לשנות? ועוד, מה לדעתך פסק הדין החשוב ביותר בתחומך? פסק הדין בעל ההשפעה הגדולה ביותר? בעבר פרסמתי מאמרים רבים על פסקי דין שראיתי לנכון להעביר עליהם ביקורת ולנתחם לטוב ולרע.

למשל פרשת בנו². גישתה של הפסיקה היא לראות ביסוד ה"הכנה" יסוד פיזי טהור, והיא שמה את הדגש – בלשונו של הנשיא אגרנט – ב"מעשה-הכנה, שנעשה לקראת הגשמת מטרה מסויימת"³. בכך הוא למעשה דוחה את הגישה הרואה ב"הכנה" את "עצם הפעילות של הכנה נפשית או תכנון שכלי". על גישתה זו של הפסיקה, אשר דחתה את התפיסה כי יסוד ההכנה הוא יסוד של הכנה נפשית או תכנון שכלי שקדם למעשה הקטילה, מתחתי ביקורת חריפה.

לגישתי, יסוד ה"הכנה" הוא יסוד נפשי-מנטלי ולא יסוד פיזי טהור. ה"הכנה" היא יסוד הנמצא במישור הנפשי והמנטלי בלבד, מתבטאת בעצם ההרהור, ההפיכה ובשקילה הקודמים, בכך שהאדם "הכין את עצמו" – כלשון החוק – מבחינה שכלית, אמוציונלית ורצונית לקראת קבלת ההחלטה לבצע את המעשה הקטלני. ה"הכנה" היא הלך מחשבה הנפרד, מבחינה כרונולוגית, מן הביצוע, אף על פי שהמומנט הסופי שלו, דהיינו גיבוש ההחלטה הסופית, יכול להזדהות גם עם התחלת הביצוע. הנשיא אגרנט ציין בפרשת בנו כי "יש להודות, שמבחינה תיאורטית-סכמאטית, ניכרים דברי אמת בהנמקתי האמורה, עליה תמך את השקפתי, כי בקבעו את יסוד ה'הכנה', היו נשואות עיני המחוקק למוכן השני של הביטוי הנדון (התכונות נפשית או תכנון שכלי), להבדיל מהמוכן הראשון (מעשה-הכנה)"⁴. חרף זאת, קיבל הנשיא אגרנט, את התפיסה, כי יסוד ה"הכנה" מתווה "אך מבחן מעשי-חיצוני... דבר המחייב לשוות לאותו יסוד את האופי של יסוד פסי". עם גישה זו אינני מסכים.

מהי הדרך לצמצם את רמת הפשיעה ההולכת וגוברת במדינת ישראל ?

אני חושב שראוי לחשוב על עונשי מינימום. לא יעלה על הדעת שעונש המינימום שלעברה חמורה ישתווה לעונש מינימום שלעברה חמורה פחות. הגיעה העת לתת את הדעת על כך ולקבוע מהי מידת החומרה המינימלית של כל עברה. כאשר אתה מעלה את המחיר אז בוודאי קונים פחות.

2 ע"פ 396/69 בנו נ' מדינת ישראל, פ"ד כד (1) 561 (1970).

3 שם, בעמ' 573.

4 שם, בעמ' 574.

כמו כן אין ספק כי בית המשפט צריך לנהוג ביד קשה יותר ממה שהוא נוהג כיום. כך אפקט ההרתעה יהיה מועיל יותר.

האם אתה בעד או נגד עונש מוות?

בעיניי, כאשר פוסקים לאדם עונש של מאסר עולם, למעשה שוללים את חירותו לתמיד ואותו נאשם מקבל זאת כ"עונש מוות", זאת כמובן כאשר מדובר במאסר פרופר ללא חנינה ותנאים טובים.

כמו כן אפשר למצוא סיבות מספקות מן החוק שבגינן לא צריך עונש מוות. לא הייתי רוצה להתחייב להטיל עונש מוות. זהו מעשה ביצועי קשה מאוד עם שאלות גדולות של מוסר ומצפון. עם זאת לא הייתי שולל זאת לחלוטין. זאת סוגיה שעוד אפשר לדבר עליה.

שאלות אישיות

כיצד היית מגדיר את שיטת ההוראה שלך?

לדעתי קיים כלל רחב שמה שאוהבים עושים טוב. אני אהבתי מאוד לעמוד בפני הסטודנטים ולהסביר להם את מה שרציתי בעצמי להבין.

כמו כן רציתי לתת להם להבין את עמדותיי בנושא משפטי כלשהו. אני זוכר את עצמי מול כיתה של סטודנטים למשפטים מסביר להם את הנושא של השיעור, ותמיד ראיתי שאם לא כולם קלטו מה שאמרתי, אז לפחות היו יושבים מולי בפה פעור כאילו כאן נכנסו המילים.

סטודנטים תמיד נמשכים אחרי המורה. מורה צריך ללמד להכניס מידע לראש, לרגש ולשכנע את התלמיד בנושא מסוים. בהסברה של הדברים אני נותן לכל נקודה בלבו של הנושא חשיבות גם אם הנושא אינו תואם את עמדותי. זאת תקופה שאני מתגעגע אליה מאוד. אשר לשיטת ההוראה נקטתי שיטת הוראה מושגית ולא קזואיסטית. השתמשתי במושגים ובכללי יסוד, השתמשתי בפסקי הדין לצורך המחשה בלבד ולא לשם הפיכתם לעיקר בשיעור כפי שנהוג כיום ברוב מקומות האקדמיה.

תחביבים?

קריאת מאמרים, עיתונות יום-יומית וספרים רבים, הן העוסקים במקצוע והן שלא, כמו סיפורי רומן. ספר מועדף שסיימתי לאחרונה CLARISSA, שנכתב בצרפתית, ואחד נוסף ברומנית JULIO JURENITO, ILYA EHRENBURG. תחביב נוסף שלי הוא להאזין למוזיקה בידיש. זה מעלה לי זיכרונות מהילדות.

היסטוריה: קצת על ילדותך, משפחתך, היכן למדת? איך עלית לארץ? כיצד התאקלמת בארץ?

ההיסטוריה שלי היא די קשה ומסובכת. אבי יישכר־דב היה לי אדם קרוב מאוד. הוא היחיד שהבין אותי בכל מה שעשיתי ובכל מה שלא עשיתי. נולדתי ברומניה. את לימודי האקדמיים סיימתי ב־1936, בפקולטה למשפטים של האוניברסיטה א.צ. קוזה, בעיר יאסי שברומניה.

כאשר גרמניה הנאצית עלתה לשלטון, רומניה הפכה לאנטישמית ואסרו עליי לעסוק בעריכת דין. לכן נאלצתי לעסוק במתן שיעורים פרטיים. כשהתחילה מלחמת העולם השנייה, נאלצתי לברוח לברית המועצות עם אשתי, שם קיבלתי הכשרה להוראת מתמטיקה, ומאוחר יותר עבדתי כמורה למתמטיקה בבית ספר תיכון.

ב־1944, עם שחרורה של קייב, התמנתי לתובע בפרקליטות המדינה על ידי בית המשפט העליון של הרפובליקה המולדבית, אך לאחר שנה התפטרתי וחזרתי לרומניה לחפש את הוריי. שם עשיתי את הסטז' לקבלת רישיון עורך דין. בין תפקידי שימשתי יושב ראש הקהילה היהודית וסגן ראש העיר.

מאוחר יותר מוניתי לשופט והוצבתי בפרקליטות בוקרשט, ומשם כיהנתי בתפקידים רבים נוספים עד להחלטתנו לעלות ארצה בשנות השישים. הדרך הייתה לא קלה, גם הקליטה לא הייתה לא פשוטה כלל. בארץ שנים רבות לימדתי את מקצוע דיני העונשין במוסדות רבים: באוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל־אביב, באוניברסיטת בר־אילן ובמכללה למשפטים ברמת גן. נהניתי מכך מאוד. למעשה להרצאות בפני הסטודנטים אני מתגעגע יותר מכול. זאת חוויה אמתית.